

Egy nagy magyar jogász a nők választójogáról.

Írta: *Réthy Lajos**

Makfalvi *Dósa Elek* jogtudor a marosvásárhelyi református kollégium jogtanára volt 1830-tól 1867-ig. Jogtanítói működését a szabadságharc félbeszakította, az abszolút uralom eltiltotta; de 1861-ben, tizenhárom évi szünetelés után megint fellépett arra a tanítói székre, amelyet az ő egyénisége és működése országos tekintélyűvé tett. 1865. óta helyettesített

* E cikket a Magyar Hírlap október 26-iki számából vettük át. *Szerk.*

kellett magát, mivel előbb a Kolozsvárt tartott erdélyi országgyűlésre, az unió helyreállítása után pedig az újból egyesített Magyarország budapesti országgyűlésére küldetett képviselőnek. A magyar képviselőház csakhamar alelnöki székébe emelte.

1861-ben és előbb is Erdélyben fényes közéleti méltóságra szerették volna emelni; a magyar minisztérium helyreállítása alkalmával államtitkári állással kínálták; de ő elutasított magától minden rangos hivatalt, jogtanári címét tartotta meg 1867-ben bekövetkezett haláláig.

Kortársai Erdély Verbőczijének nevezték. Ez a megkülönböztető cím őt, és kizárólag őt, feltétlenül megillette, mert az alkotmányos Erdélyben az 1000-ik esztendőől 1849-ig törvényszerűleg holt és érvényességgel birt törvényeket és jogszokásokat összegyűjtötte, rendezte, Erdélyhoni jogtudomány cím alatt három kötetben kiadta,

Eme munkája 1861-ben jelent meg. A Magyar Tudományos Akadémia már „azon év december 20-án tartott nagygyűlésében „önálló, jeles és szakját előbbre vivőnek” nyilvánította. Szerzőjét akkor mindjárt levelező tagjának, 1865-ben pedig tiszteleti tagnak választotta. A munkát magát 200 aranyos nagyjutalmával tüntette ki, mihelyt a jutalmazások sora a jogi művekre került. Levelezőtagi székhelyét Dósa Elek 1863. januáriusában tartotta meg, mutatót olvasván fel éppen akkor sajtó alá adott „Az erdélyhoni evangelicó-reformátusok egyházi jogtana” című művéből.

Mint tiszteleti tag nagyobb terjedelmű önálló dolgozatot szánt székhelyének. Hozzá is kezdett annak írásához 1866. szeptemberében Pesten. Címe volt „A jog biztonsága feltevéiről”.

A dolgozatból elkészült kilenc és fél ív, tiszta apró betűkkel félhasábosan írva. Terjedelmesebb jogbölcseleti és jogtörténeti bevezetés után rátér, hogy az állam hatalmát törvényhozói, bírói és kormányzói működésében külön-külön kívánja tárgyalni. A megirt és fennmaradt dolgozatban még a törvényhozásra szánt rész sincs befejezve: de ami megvan, az igen becses és alapos, feltétlenül szabadelvű fejtegetéseket tartalmaz.

Ebből kívánom közölni a nők választójogára vonatkozó következő tételt:

„Szervezendő képviselői rendszerünk alapelveire nézve ki lévén mondva az 1848-iki törvényekben, hogy az népképviselői, ki van az is mondva, hogy a népképviselők választásában a nép minden tagja szavazással bír, csupán azok kivételével, akik ily nagy fontosságú jog gyakorolhatására szükséges szellemi, vagy jellemi képességgel nem bírnának. Miért tagadtatott meg az idé-

zett törvényekben a választói képesség a”nők-től, legalább felhatalmazottaik által gyakorolhatólag, azon magyar honban, hol a főrendnek özvegyei követnek személyes küldésére voltak jogosítva még a hongyülésre is, okát nem láthatni. Még kevésbé indokolható az, hogy a pozsonyi 5. cikk ezen, csupán polgári jog gyakorolhatásától a nem bevett vallások sorsosait elrekesztette. – arra csak a bevett vallásúakat hatalmazván fel – akkor, midőn a kolozsvári 1. cikk a jogi egyenlőséget minden lakosra valláskülönbség nélkül kiterjesztette. A bevett vallásúakra a 2. cikkben csakis annyit mondván ki, hogy a születés általában sehol semmi különbséget nem teszen, abból éppen nem következethet, hogy a nem bevett vallásúak a népképviselők választásánál szavazási joggal nem bírhatnának. Azoktól, akik az állam irányában kötelességeiket, fentartása s védelme terheinek hordozásával teljesítik, megtagadni az érdekeik képviseltetésére befolyhatást, méltánytalanság, sőt igazságtalanság is lévén: *az állam terheit hordozó nők és be nem vett vallásnak választói képessége kimondását méltán igényelhetni s várhatni is.*”

Midőn a nagy jogtudós ezeket leírta, a feminizmus még nem tartozott a napirenden lévő és élesen vitatott kérdések közé. A suffragettek sem támasztottak hol neveltséget, hol boszankodást szemtelenkedéseikkel. Arra, hogy azok a nők, akiket értelmi és jellembeli tulajdonságaiknál fogva megillet, hozzá jussanak a polgári jogok gyakorlásához, nem szükséges a természet irányítása szerint kialakult társadalmi rend felforgatása. Amint a férfit nem akadályozza polgári jogainak gyakorlásában és kötelességei teljesítésében férji és apai mivolta, sőt ezek még bensőségesebbé teszik a közre irányuló gondosságát: éppen úgy a nő jogosultságát és beható érdeklődését csak emeli, ha mint feleség és anya betöltötte emberi rendeltetését, társadalmi feladatait.

A jogtudós tisztán az alapelvül elfogadott polgári jogegyenlőség alapján követelt szavazati jogot a nők számára. *Ha ezen az alapon megadatik, nemcsak egy évezredes jogtalan-ság szűnik meg vele, hanem igen sok vonatkozásban nyer nemesebb tartalmat a közélet.*